Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 3. decembra 2015 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Samostatní obchodní zástupcovia — Smernica 86/653/EHS — Článok 17 ods. 2 — Ukončenie zmluvy o obchodnom zastúpení zo strany zastúpeného — Odškodnenie zástupcu — Zákaz súbehu systému náhrady za klientelu a systému náhrady škody — Nárok zástupcu na dodatočnú náhradu škody k náhrade za klientelu — Podmienky“

Vo veci C-338/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour d’appel de Bruxelles (Belgicko) z 27. júna 2014 a doručený Súdnemu dvoru 14. júla 2014, ktorý súvisí s konaním:

Quenon K. SPRL

proti

Beobank SA, predtým Citibank Belgium SA,

Metlife Insurance SA, predtým Citilife SA,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, vykonávajúci funkciu predsedu štvrtej komory, sudcovia J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal a K. Jürimäe (spravodajkyňa),

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Quenon K. SPRL, v zastúpení: P. Demolin a M. Rigo, avocats,

— Beobank SA, v zastúpení: A. de Schoutheete a A. Viggria, avocats,

— belgická vláda, v zastúpení: M. Jacobs a L. Van den Broeck, splnomocnené zástupkyne,

— nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: J. Hottiaux a E. Montaguti, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: francúzština.

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 16. júla 2015,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 17 ods. 2 smernice Rady 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov (Ú. v. ES L 382, s. 17; Mim. vyd. 06/001, s. 177, ďalej len „smernica“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Quenon K. SPRL (ďalej len „Quenon“) a spoločnosťami Beobank SA, predtým Citibank Belgium SA (ďalej len „Citibank“), a Metlife Insurance SA, predtým Citilife SA (ďalej len „Citilife“), vo veci zaplatenia náhrady, ako aj náhrady škody, ktoré žiada Quenon z dôvodu, že uvedené spoločnosti ukončili jej zmluvu o obchodnom zastúpení.

Právny rámec

Právo Únie

3 Druhé a tretie odôvodnenie smernice stanovujú:

„Keďže navyše rozdiely v štátnych zákonoch, ktoré sa týkajú obchodného zastúpenia podstatne ovplyvňujú podmienky súťaže a výkon tejto činnosti v rámci spoločenstva a sú určujúce jednak na ochranu obchodných agentov vis-a-vis tým, ktorých zastupujú a aj na ochranu obchodných transakcií; keďže okrem toho tieto rozdiely sú také, že podstatne bránia uzatváraniu, výkonu a prevádzkovaniu kontraktov obchodného zastúpenia, kde zastúpení a obchodní zástupcovia sú usadení v [rôznych – *neoficiálny preklad*] členských štátoch;

keďže obchod s tovarom medzi členskými štátmi sa má uskutočňovať za podmienok, ktoré sú podobné jednotnému trhu a v tomto dôsledku je potrebná aproximácia právnych systémov členských štátov v rozsahu potrebnom na správne fungovanie spoločného trhu; keďže v tomto ohľade pravidlá, ktoré sa týkajú konfliktu zákonov neodstránia nekonzistenciu vo vzťahu k uvedenému obchodnému zastúpeniu ani v prípade ak by boli jednotné a preto navrhnutá harmonizácia týchto pravidiel je nevyhnutná nehľadiac na ich existenciu“.

4 Článok 1 smernice stanovuje:

„1. Harmonizácia opatrení ustanovených v tejto smernici sa bude uplatňovať na zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia v členských štátoch, ktoré sa týkajú vzťahov medzi obchodnými zástupcami a zastúpenými.

2. Na účely tejto smernice, ‚obchodný zástupca‘ znamená samostatne zárobkovo činného sprostredkovateľa, ktorý má trvalé oprávnenie dojednávať predaj alebo nákup tovaru v mene a na účet inej osoby, ktorá sa ďalej nazýva ‚zastúpený‘ alebo dojednať a uzatvoriť takéto právne úkony na účet a menom zastúpeného.

…“

5 Článok 17 ods. 1 až 3 smernice stanovuje:

„1. Členské štáty prijmú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby obchodný zástupca po zániku zmluv[y] o obchodnom zastúpení dostal náhradu podľa odseku 2 alebo náhradu škody podľa odseku 3.

2.

a) Obchodný zástupca má nárok na náhradu do takej miery, do akej:

— priviedol zastúpenému nových zákazníkov alebo podstatne zvýšil finančný objem obchodov s existujúcimi zákazníkmi, a pokiaľ zastúpený má aj naďalej podstatné prínosy z obchodu s týmito zákazníkmi a

— náhrada je primeraná všetkým skutočnostiam, najmä provízii za obchody, ktoré obchodný zástupca stratil [ktoré obchodný zástupca stráca a ktoré vyplývajú z obchodov s týmito zákazníkmi – *neoficiálny preklad*]. …

b) výška náhrady nesmie prekročiť čiastku rovnajúcu sa odškodneniu [náhrade – *neoficiálny preklad*] za jeden rok vypočítanú [vypočítanej – *neoficiálny preklad*] z priemernej ročnej odplaty [odmeny – *neoficiálny preklad*] obchodného zástupcu počas predchádzajúcich piatich rokov a pokiaľ dohoda trvala kratšie ako päť rokov, odškodnenie [náhrada – *neoficiálny preklad*] sa vypočíta ako priemer za toto obdobie.

c) poskytnutie odškodného [tejto náhrady – *neoficiálny preklad*] nebráni obchodnému zástupcovi žiadať náhradu škody.

3. Obchodný zástupca má nárok na náhradu škody, ktorú utrpel v dôsledku [v dôsledku skončenia – *neoficiálny preklad*] svojho vzťahu so zastúpeným.

Tento nárok na náhradu škody sa bude považovať za oprávnený, ak sa ukončenie uskutočnilo za nasledovných okolností:

— odobratie provízie obchodnému zástupcovi, na ktorú by pri správnom výkone dohody o obchodnom zastúpení mal nárok a pritom zastúpený získal značný prospech v súvislosti s činnosťou obchodného zástupcu,

— a/alebo keď obchodný zástupca nemohol amortizovať svoje náklady a výdavky, ktoré vynaložil v súvislosti s výkonom zmluvy o obchodnom zastúpení na radu zastúpeného.“

Belgické právo

6 Účelom zákona z 13. apríla 1995 o zmluve o obchodnom zastúpení (loi du 13 avril 1995 relative contrat d’agence commerciale, *Moniteur belge* z 2. júna 1995, s. 15621, ďalej len „zákon z roku 1995“) je prebrať smernicu do belgického práva. Článok 20 tohto zákona stanovuje:

„Po ukončení zmluvného vzťahu má obchodný zástupca nárok na náhradu za ukončenie zmluvy, ak pre zastúpeného získal nových zákazníkov alebo výrazne rozšíril obchodné vzťahy s existujúcimi zákazníkmi, pokiaľ to zastúpenému môže priniesť značné výhody.

Ak zmluva obsahuje konkurenčnú doložku, predpokladá sa, že zastúpený získava značné výhody, pokiaľ sa nepreukáže opak.

Výška náhrady sa určí s prihliadnutím tak na rozsah rozšírenia obchodných vzťahov, ako aj na získanie zákazníkov.

Náhrada nesmie presiahnuť sumu ročnej odmeny, vypočítanej podľa priemeru za posledných päť rokov, alebo ak zmluva trvala kratšie ako päť rokov, podľa priemeru za posledné roky. …“

7 Podľa článku 21 zákona z roku 1995:

„Pokiaľ má obchodný zástupca nárok na náhradu za ukončenie zmluvy uvedenú v článku 20 a suma tejto náhrady nepokrýva v celom rozsahu skutočne vzniknutú škodu, obchodný zástupca môže okrem tejto náhrady dostať aj náhradu škody vo výške rozdielu medzi sumou skutočne vzniknutej škody a sumou tejto náhrady, ale pod podmienkou, že preukáže rozsah údajnej škody.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

8 Spoločnosť Quenon, ktorá bola založená na účely pokračovania v činnostiach pána Quenona, vystupovala od 1. decembra 1997 ako obchodný zástupca spoločnosti Citibank a poisťovací agent spoločnosti Citilife na základe dvoch rôznych zmlúv o zastúpení. Bankové a poisťovacie činnosti boli zoskupené v rámci jednej a tej istej pobočky a spoločnosť Quenon bola odmeňovaná výlučne vo forme provízií, ktoré vyplácala Citibank za predaj bankových produktov a Citilife za predaj poistných produktov.

9 Dňa 9. januára 2004 ukončila Citibank bez uvedenia dôvodu zmluvu o obchodnom zastúpení so spoločnosťou Quenon, pričom jej vyplatila odstupné vo výške 95 268,30 eura, ako aj náhradu za ukončenie zmluvy vo výške 203 326,80 eura. Citibank zakázala spoločnosti Quenon, aby ju naďalej zastupovala a používala jej názov a jej značku. Od tohto dňa nemala Quenon viac prístup k počítačovému programu, ktorý jej umožňoval spravovať portfólio poistných produktov spoločnosti Citilife. Podľa spoločnosti Quenon bolo teda *de facto* nemožné, aby pokračovala v plnení zmluvy o obchodnom zastúpení v oblasti poisťovníctva.

10 Dňa 20. decembra 2004 podala Quenon proti spoločnostiam Citibank a Citilife žalobu na Tribunal de commerce de Bruxelles (Obchodný súd v Bruseli), pričom navrhla, aby im bola uložená povinnosť jednotlivo alebo spoločne a nerozdielne zaplatiť odstupné a náhradu za ukončenie zmluvy z dôvodu ukončenia zmluvy o obchodnom zastúpení v oblasti poisťovníctva, dodatočnú náhradu škody, ako aj provízie týkajúce sa obchodov ukončených po zániku tejto zmluvy o obchodnom zastúpení.

11 Vzhľadom na to, že jej žaloba bola zamietnutá rozsudkom z 8. júla 2009, Quenon podala odvolanie na vnútroštátny súd, pričom upravila sumy, ktorých sa domáhala v konaní na prvom stupni.

12 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Quenon na podporu svojho odvolania uvádza, že suma náhrady za ukončenie zmluvy, ktorú jej vyplatila Citibank za odstúpenie od zmluvy o obchodnom zastúpení v oblasti bankovníctva, nie je postačujúca. Quenon sa domnieva, že je potrebné, aby sa na základe článku 21 zákona z roku 1995 zohľadnili kompenzačná náhrada za odstúpenie od zmluvy a náhrada za ukončenie zmluvy, ktoré sú splatné z dôvodu faktického odstúpenia od jej zmluvy o obchodnom zastúpení v oblasti poisťovníctva, ako aj celá škoda, ktorá jej vznikla.

13 Odporkyne vo veci samej tvrdia, že toto vnútroštátne ustanovenie by podľa jeho výkladu, aký podáva Quenon, odporovalo smernici, ktorá nedovoľuje členským štátom kumulovať oba systémy odškodnenia, a to systém náhrady a systém náhrady škody.

14 Za týchto podmienok Cour d’appel de Bruxelles (Odvolací súd v Bruseli) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 17 smernice vykladať tak, že vnútroštátnemu zákonodarcovi umožňuje, aby stanovil, že po ukončení zmluvy má obchodný zástupca nárok na náhradu za klientelu, ktorej výška nemôže presiahnuť sumu ročnej odmeny, a v prípade, že suma tejto náhrady nepokrýva celú skutočne vzniknutú škodu, aj na náhradu škody vo výške rozdielu medzi sumou skutočne vzniknutej škody a sumou náhrady za klientelu?

2. Konkrétne, má sa článok 17 ods. 2 písm. c) smernice vykladať tak, že podmieňuje poskytnutie dodatočnej náhrady škody k náhrade za klientelu existenciou porušenia zmluvnej povinnosti alebo kvázideliktuálneho porušenia zo strany zastúpeného, ktoré je v príčinnej súvislosti s požadovanou náhradou škody, ako aj existenciou škody odlišnej od tej, ktorá už bola nahradená paušálnou náhradou za klientelu?

3. V prípade kladnej odpovede na túto poslednú uvedenú otázku, musí byť porušenie odlišné od jednostranného ukončenia zmluvy, ako napríklad doručenie nedostatočnej výpovede, poskytnutie nedostatočnej kompenzačnej náhrady za predčasné ukončenie zmluvy a náhrady za klientelu, existencia vážnych dôvodov na strane zastúpeného, zneužitie práva na ukončenie zmluvy alebo akékoľvek iné nesplnenie povinností, najmä v oblasti obchodných zvyklostí?“

O právomoci Súdneho dvora

15 Nemecká vláda a Európska komisia na úvod tvrdia, že situácia, o ktorú ide v konaní vo veci samej a ktorá sa týka obchodného zástupcu, ktorého činnosti spočívajú v poskytovaní bankových a poisťovacích služieb, nepatrí do pôsobnosti smernice. Komisia sa však domnieva, že s cieľom zaistiť jednotný výklad smernice musí Súdny dvor odpovedať na otázky vnútroštátneho súdu.

16 V tejto súvislosti treba konštatovať, že smernica je určená na to, aby sa uplatňovala len na nezávislých obchodných zástupcov, ktorí majú oprávnenie dojednávať predaj alebo nákup tovaru, ako to vyplýva z definície pojmu „obchodný zástupca“ stanovenej v článku 1 ods. 2 smernice. Obchodný zástupca oprávnený dojednávať predaj bankových a poisťovacích služieb tak nepatrí do pôsobnosti smernice.

17 Z ustálenej judikatúry však vyplýva, že pokiaľ vnútroštátna právna úprava prispôsobí riešenie situácií, ktoré sú čisto vnútornou záležitosťou, riešeniam upraveným právom Únie, a to najmä s cieľom predísť výskytu diskriminácie vlastných štátnych príslušníkov či prípadného skreslenia hospodárskej súťaže alebo zabezpečiť jednotný postup v porovnateľných situáciách, existuje jasný záujem na tom, aby sa s cieľom predísť budúcim rozdielom vo výklade vykladali ustanovenia alebo pojmy prebraté z práva Únie jednotným spôsobom bez ohľadu na podmienky, za ktorých sa majú uplatniť (pozri najmä rozsudky Poseidon Chartering, C-3/04, EU:C:2006:176, body 15 a 16; Volvo Car Germany, C-203/09, EU:C:2010:647, body 24 a 25, ako aj Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, body 30 a 31).

18 Pokiaľ ide najmä o zákon z roku 1995, ktorého účelom je prebrať smernicu do belgického právneho poriadku, Súdny dvor už uznal svoju právomoc v prípadoch týkajúcich sa zmluvy o obchodnom zastúpení v oblasti služieb, a to vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663). V tejto súvislosti Súdny dvor v bode 30 uvedeného rozsudku uviedol, že hoci smernica priamo neupravuje situáciu, o ktorú ide v konaní vo veci samej, nič to nemení na tom, že belgický normotvorca sa pri preberaní ustanovení tejto smernice do vnútroštátneho práva rozhodol uplatniť rovnaké zaobchádzanie v prípade zmlúv o zastúpení týkajúcich sa tovaru a zmlúv o zastúpení týkajúcich sa služieb.

19 Vzhľadom na to, že tieto isté dôvody sú takisto uplatniteľné v prejednávanej veci, je potrebné odpovedať na položené otázky.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

20 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 17 ods. 2 smernice má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej, že obchodný zástupca má pri ukončení zmluvy o obchodnom zastúpení nárok na náhradu za klientelu, ktorá nesmie presahovať sumu jeho ročnej odmeny, a zároveň v prípade, že táto náhrada nepokrýva v celom rozsahu skutočne vzniknutú škodu, nárok na dodatočnú náhradu škody.

21 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 17 smernice sa má vykladať vzhľadom na cieľ sledovaný touto smernicou a na systém, ktorý vytvára (rozsudky Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 17, a Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 13).

22 Cieľom smernice je harmonizovať právo členských štátov, pokiaľ ide o právne vzťahy medzi stranami zmluvy o obchodnom zastúpení (rozsudky Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 18, a Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, bod 36).

23 Ako vyplýva z jej druhého a tretieho odôvodnenia, cieľom smernice je ochrana obchodných zástupcov v ich vzťahoch s tými, ktorých zastupujú, ochrana obchodných transakcií a uľahčenie obchodu s tovarom medzi členskými štátmi prostredníctvom aproximácie právnych poriadkov týchto štátov v oblasti obchodného zastupovania. Smernica stanovuje na tento účel najmä pravidlá, ktoré v jej článkoch 13 až 20 upravujú uzatváranie a zánik zmluvy o obchodnom zastúpení (rozsudky Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 19, a Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 14).

24 Pokiaľ ide najmä o zánik zmluvy, článok 17 smernice stanovuje členským štátom povinnosť zaviesť mechanizmus odškodnenia obchodného zástupcu, pričom členským štátom umožňuje vybrať si z dvoch riešení, a to buď náhradu určenú podľa kritérií uvedených v odseku 2 tohto článku, t. j. systém náhrady za klientelu, alebo náhradu škody v závislosti od kritérií definovaných v odseku 3 tohto článku, t. j. systém náhrady škody (pozri v tomto zmysle rozsudky Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, bod 20; Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, bod 15, a Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, bod 40).

25 Je nesporné, že Belgické kráľovstvo si zvolilo riešenie stanovené v uvedenom článku 17 ods. 2.

26 Podľa ustálenej judikatúry, hoci má systém vytvorený článkom 17 smernice kogentnú povahu, a to najmä vzhľadom na ochranu obchodného zástupcu po zániku zmluvy, neposkytuje podrobné pokyny, pokiaľ ide o metódu výpočtu náhrady pri zániku zmluvy. Súdny dvor tak rozhodol, že členské štáty môžu v tomto rámci vykonávať svoju voľnú úvahu, pokiaľ ide o výber metód výpočtu náhrady alebo náhrady škody, ktorá sa má priznať (pozri v tomto zmysle rozsudky Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, bod 21; Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, body 34 a 35, ako aj Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, body 17 a 18).

27 Vo svetle tejto judikatúry je potrebné overiť, či poskytnutie dodatočnej náhrady škody, ako je stanovené vo vnútroštátnej právnej úprave, o ktorú ide v konaní vo veci samej, v prípade, že náhrada za klientelu nepokrýva v celom rozsahu skutočne vzniknutú škodu, neprekračuje rámec miery voľnej úvahy, ktorú členským štátom priznáva smernica.

28 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že systém náhrady za klientelu stanovený v článku 17 ods. 2 smernice možno rozdeliť na tri fázy. Cieľom prvej z týchto fáz je vyčísliť prínosy pre zastúpeného vyplývajúce z obchodov so zákazníkmi, ktorých získal obchodný zástupca, a to v súlade s ustanoveniami odseku 2 písm. a) prvej zarážky tohto článku. Cieľom druhej fázy je následne overiť

podľa druhej zarážky tohto ustanovenia, či suma, ku ktorej sa dospelo na základe vyššie opísaných kritérií, je spravodlivá vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci a najmä na straty na províziách, ktoré vznikli obchodnému zástupcovi. Napokon v rámci tretej fázy sa na sumu náhrady uplatní horná hranica stanovená v článku 17 ods. 2 písm. b) smernice, ktorá sa použije len v prípade, že ju táto suma, ktorá vyplynula z dvoch predchádzajúcich fáz výpočtu, prekračuje (rozsudok Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, body 19).

29 Až po tom, čo boli uvedené podmienky, za ktorých má obchodný zástupca nárok na náhradu a určenie jej hornej hranice, však článok 17 ods. 2 písm. c) smernice stanovuje, že „poskytnutie odškodného [tejto náhrady – *neoficiálny preklad*] nebráni obchodnému zástupcovi žiadať náhradu škody“.

30 Zo samotného znenia uvedeného ustanovenia, ako aj z jeho systematického výkladu vyplýva, že náhrada škody môže byť obchodným zástupcom priznaná dodatočne k uvedenej náhrade a že náhrada škody nepodlieha ani podmienkam uvedeným v článku 17 ods. 2 písm. a) smernice ani hornej hranici stanovenej v článku 17 ods. 2 písm. b) tejto smernice.

31 Ako totiž uviedol generálny advokát v bode 32 svojich návrhov, harmonizácia podmienok odškodnenia podľa článku 17 ods. 2 smernice sa týka len náhrady za klientelu, pričom stanovuje podmienky, ktoré sa vzťahujú na poskytnutie tejto náhrady. Cieľom harmonizačných opatrení teda nie je zjednotiť všetky možnosti náhrady škody, ktorých sa obchodní zástupcovia môžu domáhať podľa vnútroštátneho práva, pokiaľ toto právo upravuje zmluvnú alebo mimozmluvnú zodpovednosť zastúpeného.

32 V dôsledku toho, keďže smernica neposkytuje presné údaje týkajúce sa podmienok, za ktorých sa obchodný zástupca môže domáhať náhrady škody, členským štátom prináleží, aby v rámci výkonu svojej voľnej úvahy určili uvedené podmienky a procesné postupy.

33 Tento záver je podporený judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorej môžu členské štáty zaviesť širšiu ochranu obchodných zástupcov tým, že rozšíria pôsobnosť smernice alebo rozsiahlejšie využijú mieru voľnej úvahy, ktorú im priznáva táto smernica (pozri v tomto zmysle rozsudok Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, bod 50).

34 Ako však správne tvrdí Komisia a ako to uviedol generálny advokát v bode 43 svojich návrhov, miera voľnej úvahy, ktorú môžu členské štáty uplatniť pri preberaní článku 17 ods. 2 písm. c) smernice, je obmedzená povinnosťou zvoliť si jeden z dvoch systémov odškodnenia, ktoré stanovujú odseky 2 a 3 uvedeného článku, bez možnosti ich súbehu. V dôsledku toho poskytnutie náhrady škody nemôže viesť k poskytnutiu dvojitej náhrady tým, že sa kombinuje náhrada za klientelu a náhrada škody vyplývajúca najmä zo straty provízií v dôsledku ukončenia zmluvy.

35 Vzhľadom na uvedené skutočnosti treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 17 ods. 2 smernice sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej, že obchodný zástupca má pri ukončení zmluvy o obchodnom zastúpení nárok na náhradu za klientelu, ktorá nesmie presahovať sumu jeho ročnej odmeny, a zároveň v prípade, že táto náhrada nepokrýva v celom rozsahu skutočne vzniknutú škodu, nárok na dodatočnú náhradu škody, pokiaľ takáto právna úprava nevedie k dvojitému odškodneniu zástupcu z dôvodu straty provízií v dôsledku ukončenia uvedenej zmluvy.

O druhej a tretej otázke

36 Svojou druhou a treťou otázkou, ktoré treba skúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 17 ods. 2 písm. c) smernice má vykladať v tom zmysle, že poskytnutie náhrady škody podmieňuje preukázaním jednak existencie pochybenia, ktoré možno pripísať zastúpenému a ktoré je v príčinnej súvislosti s údajnou škodou, a jednak existencie škody, ktorá je odlišná od škody nahradenej prostredníctvom náhrady za klientelu. V prípade kladnej odpovede sa tento vnútroštátny

súd pýta na to, akú musí mať pochybenie, ktoré možno pripísať zastúpenému, povahu a význam, a najmä či toto pochybenie musí byť odlišné od jednostranného ukončenia zmluvy o obchodnom zastúpení.

37 Po prvé, pokiaľ ide o potrebu existencie pochybenia, ktoré možno pripísať zastúpenému, a príčinnej súvislosti medzi týmto pochybením a údajnou škodou, aby sa obchodný zástupca mohol domáhať náhrady škody, treba pripomenúť, ako vyplýva z bodu 32 tohto rozsudku, že smernica a najmä jej článok 17 ods. 2 písm. c) nespresňuje podmienky, za ktorých musí byť náhrada škody poskytnutá obchodnému zástupcovi. Členským štátom preto prináleží, aby vo svojom vnútroštátnom práve určili, či poskytnutie náhrady škody závisí od existencie pochybenia, či už zmluvného alebo mimozmluvného, ktoré možno pripísať zastúpenému a ktoré je v príčinnej súvislosti s údajnou škodou.

38 Z toho vyplýva, že článok 17 ods. 2 písm. c) smernice nepodmieňuje poskytnutie náhrady škody preukázaním existencie pochybenia, ktoré možno pripísať zastúpenému a ktoré je v príčinnej súvislosti s údajnou škodou, a v dôsledku toho ani povahou či významom takého pochybenia.

39 Po druhé, pokiaľ ide o otázku, či sa náhrada škody musí týkať škody, ktorá je odlišná od škody, ktorá bola nahradená prostredníctvom náhrady za klientelu, zo znenia článku 17 ods. 2 smernice, ako aj zo systematiky tejto smernice vyplýva, že na túto otázku treba odpovedať kladne.

40 Z uplatnenia rôznych pojmov na účely označenia dvoch prvkov systému náhrady za klientelu, ktorý stanovuje článok 17 ods. 2 smernice, a to pojmov „náhrada“ a „náhrada škody“, z dodatočnej a dobrovoľnej povahy týchto prvkov, ako aj z rôzneho stupňa harmonizácie, ktorý smernica zamýšľa vo vzťahu k týmto dvom prvkom, vyplýva, že odškodnenie obchodného zástupcu prostredníctvom náhrady škody sa môže týkať iba škody, ktorá je odlišná od škody nahradenej prostredníctvom náhrady za klientelu. V opačnom prípade by došlo k obchádzaniu hornej hranice sumy náhrady, ktorú stanovuje článok 17 ods. 2 písm. b) smernice.

41 V dôsledku toho treba konštatovať, že návrh na náhradu škody podľa článku 17 ods. 2 písm. c) smernice sa musí týkať škody, ktorá odlišná od škody, na ktorú sa vzťahuje náhrada za klientelu.

42 Z uvedených úvah vyplýva, že na druhú a tretiu otázku treba odpovedať tak, že článok 17 ods. 2 písm. c) smernice sa má vykladať v tom zmysle, že poskytnutie náhrady škody nepodmieňuje preukázaním existencie pochybenia, ktoré možno pripísať zastúpenému a ktoré je v príčinnej súvislosti s údajnou škodou, ale vyžaduje, aby bola údajná škoda odlišná od škody nahradenej prostredníctvom náhrady za klientelu.

O trovách

43 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 17 ods. 2 smernice Rady 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej, že obchodný zástupca má pri ukončení zmluvy o obchodnom zastúpení nárok na náhradu za klientelu, ktorá nesmie presahovať sumu jeho ročnej odmeny, a zároveň v prípade, že táto náhrada**

nepokrýva v celom rozsahu skutočne vzniknutú škodu, nárok na dodatočnú náhradu škody, pokiaľ takáto právna úprava nevedie k dvojitému odškodneniu zástupcu z dôvodu straty provízií v dôsledku ukončenia uvedenej zmluvy.

2. **Článok 17 ods. 2 písm. c) smernice 86/653 sa má vykladať v tom zmysle, že poskytnutie náhrady škody nepodmieňuje preukázaním existencie pochybenia, ktoré možno pripísať zastúpenému a ktoré je v príčinnej súvislosti s údajnou škodou, ale vyžaduje, aby bola údajná škoda odlišná od škody nahradenej prostredníctvom náhrady za klientelu.**

Podpisy